
Ramowy program nauczania historii medycyny

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 21/4, 810-811

1976

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wych i administracyjnych, mieć więc obok kierownika trzy — cztery osoby (adiunkta, asystentów) lub minimum dwie — po studiach medycznych (ewent. historycznych).

Ze względu na niedobór kadry naukowo-dydaktycznej w omawianej dyscyplinie — w celu przygotowania tej kadry — proponujemy organizowanie ogólnopolskich seminariów metodologiczno-konsultacyjnych obowiązkowych dla osób piszących, bądź mających pisać, prace na stopień doktora lub doktora habilitowanego nauk medycznych czy farmacji z zakresu historii medycyny bądź farmacji. SeminaRIA takie, organizowane przy udziale i współpracy Zakładów Historii Medycyny poszczególnych AM przyczyniłyby się do ujednoczenia prac pod względem metodyczno-metodologicznym i do wyrównania ich poziomu.

Komitet Historii Nauki i Techniki PAN — mający charakter ogólnopolski — mógłby być koordynatorem tych spotkań. SeminaRIA mogłyby odbywać się w Zakładzie Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN.

Niemniej obrona prac czy też kolokwia habilitacyjne powinny być przeprowadzane w macierzystych Akademiach Medycznych. Forma ta wynika z tradycji polskich i jest też przyjęta we wszystkich krajach wspólnoty socjalistycznej. Zakłady Historii Medycyny AM powinny nadal spełniać funkcje dydaktyczne i naukowe z pełnymi konsekwencjami stąd wynikającymi i pełnymi uprawnieniami.

RAMOWY PROGRAM NAUCZANIA HISTORII MEDYCYNY

Zakładając, że wykłady przyjmą charakter monograficzny, ćwiczenia zaś kursowy, uważamy za celowe, by zwrócić uwagę na następujące problemy:

1. Medycyna jako rzemiosło, sztuka i nauka. Szkoła Hippokratesa jako podstawa medycyny naukowej. Trwałe elementy medycyny, ewolucja zasadniczych pojęć.
2. Dostrzeżenie omyłek anatomicznych. Rola i znaczenie obserwacji i rozumowania.
3. Okrycie krążenia krwi jako punkt zwrotny.
4. Wprowadzenie mikroskopu i rozwój dyscyplin morfologicznych. Tu w szczególności droga: anatomia — anatomia animata — narząd — tkanka — komórka — chromozomy — geny.
5. Czynność narządów i układów a chemia; jej rola w medycynie i drogi rozwojowe.
6. Choroba i próby jej tłumaczenia. Patologia humoralna, solidarna, patologia cellularna i neohumoralna. Ujmowanie całościowe i lokalistyczne, powiązania i rozwój pojęć.
7. Rola chorób zakaźnych, empiria i nauka, znaczenie bakteriologii, immunologii, ukazanie dróg rozwojowych, podkreślenie roli społecznej medycyny naukowej.
8. Rozwój dyscyplin operacyjnych. Chirurgia i farmakoterapia.
9. Choroby wynikające z niedoboru budulca czy katalizatorów.
10. Poznanie praw dziedziczenia, rozwój eugeniki.
11. Rozwój opieki nad chorym. Związki szpitalnictwa. Chory a społeczeństwo. Chory i państwo. Narodziny medycyny społecznej.
12. Rozwój nauczania medycznego. Laicyzacja życia a nauczanie.
13. Nienaruszalność organizmu: rozwój pojęć ze szczególnym uwzględnieniem historii najnowszej.
14. Wkład uczonych polskich w światową medycynę.
15. Osiągnięcia medycyny społecznej w PRL. Medycyna przyszłości.

Doświadczenie uczy, że w trakcie zajęć seminaryjnych słuchacze sami wysuwają różne zagadnienia, wiążące się bezpośrednio bądź pośrednio z problematyką zawartą w powyższym projekcie. Należy to każdorazowo uwzględnić, co jest wykonalne, jeżeli będą realizowane p. 2 i 3 projektu.

RAMOWY PROGRAM NAUCZANIA HISTORII FARMACJI

1. Historia farmacji jako dyscyplina naukowa.
150-letnie tradycje dydaktyczne i naukowe. Obecny stan: piśmiennictwo historiograficzne, instytucje, kadra naukowa, prace badawcze.
2. Przedmiot i zakres historii farmacji.
Problemy metodologiczne. Pojęcia: farmacja zawodowa i farmacja naukowa. Periodyzacja. Historia powszechna a osiągnięcia i postęp w historii narodowej.
3. Dzieje nauki o leku (farmacja naukowa).
Lekoznawstwo antyczne. Okres farmacji galenowej. Wpływ paracelsyzmu i jatrochemii. Teoria flogistonowa. Odkrycie alkaloidów — początki fitochemii. Rozwój nowoczesnej chemii i jej wpływ na kierunki badawcze w dziedzinie leku. Farmacja naukowa w XIX wieku. Narkotyki i antyseptyki. Bakteriologia. Synteza organiczna jako źródło nowych leków. Dynamika wieku XX. Najnowsze kierunki badań nad lekami.
4. Dzieje aptekarstwa (farmacja zawodowa).
Okres farmacji klasztornej i początki aptekarstwa świeckiego. Apteki renesansowe i barokowe a pozycja społeczna aptekarzy. Ustawodawstwo i projekty reorganizacji ustroju aptekarskiego w XIX w. Okres międzywojenny. Współczesny stan i zadania aptek jako placówek służby zdrowia. Farmakopee.
5. Wykształcenie zawodowe i naukowe.
Edukacja cechowa. Praktyki apteczne. Początki uniwersyteckiego kształcenia farmaceutów. Pierwsze katedry nauk farmaceutycznych. Wyższe szkolnictwo w Polsce w XIX i XX w.
6. Towarzystwa naukowe i zawodowe. Czasopiśmiennictwo.
Polski dorobek w tym zakresie w XIX i XX w.
7. Dzieje przemysłu farmaceutycznego.
Laboratoria apteczne jako ośrodki badań nad lekami na przełomie XVIII i XIX w. Rozwój przemysłu obcego i narodowego w XIX w. Stan współczesny.
8. Związki kultury farmaceutycznej z kulturą powszechną.
Aspekt humanizmu zawodowego „Officina sanitatis” a sztuki piękne. Motywy farmaceutyczne w literaturze i muzyce. Wkład farmaceutów do historii kultury. Zasługi Polaków.
9. Problem etyki zawodowej w historii i współcześnie.
10. Problemy estetyczne w zawodzie farmaceutycznym.

Z KRAJU

UROCZYSTE POSIEDZENIE POŚWIĘCONE STAZICOWI W AKADEMII GÓRNICZO-HUTNICZEJ W KRAKOWIE

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie, Polskie Towarzystwo Geologiczne, Polskie Towarzystwo Mineralogiczne oraz Zespół Historii Nauk Geologicznych przy Zakładzie Historii Nauki, Oświaty i Techniki